

[Levande grenar, SB](#)

[Kvinnans dok, SB](#)

[Om Luther, påsken och rättfärdiggörelsen, SB](#)

[Vi tror och lär: Om bikten och nyckelmakten](#)

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

Levande grenar

Predikan Heliga Trefaldighets dag 1998 i S:t Pauli församling. Text: Joh. 15:1-9.

Vinträd kan se lite olika ut. Somliga är som en klätterbuske, andra mer som träd. I Palestina har vinträden ofta en ganska hög och fast stam från vars topp grenar breder ut sig. Man odlar dem ofta på bergsluttningar i vingårdar som sköts av vingårdsmän. Under frukttiden fylls grenarna av stora klasar med röda, härliga bär.

Jesus liknar sig själv vid ett sådant träd: *"Jag är det sanna vinträdet."* Men det rör sig om mer än en bild. Jesus är andligt sett verkligen ett ädelt och gott vinträd. Det behöver ingen betvivla. Det för oss betydelsefulla är emellertid att han låter oss kristna ingå i detta träd. Han säger: *"Jag är vinstocken, ni är grenarna."* Om detta stora och förunderliga skall predikan i dag handla.

Alla kristna är levande grenar i det sanna vinträdet

Jesus talar om *"var gren i mig"*. Med bilden av trädet och grenarna eller vinstocken och vinrankorna vill Jesus visa hur nära och levande förbindelsen är mellan honom och dem som tror på honom. En gren är ju sammanväxt med stammen och får genom en massa små kanaler växtsaft och näringsämnen som gör att grenarna kan grönska och bära frukt. Bryter vi av en gren, vissnar och dör den snart. Men en gren kan också torka ut och dö utan att den bryts av.

När Jesus säger, att han själv är vinträdet och att vi är grenarna, så visar han därigenom mycket tydligt att allt, hela vårt kristna liv, hänger på om vi har den nära och

livgivande förbindelse med honom som grenen har med stammen. Det är textens genomgående huvudtema.

"Förbli i mig, så förblir också jag i er", säger Jesus. Vi kan riktigt känna hur intensivt han önskar att förbindelsen skall bestå. Vi skall då fråga oss själva, om det finns en motsvarande önskan hos oss. Är livsgemenskapen med Jesus, föreningen med honom verkligen viktig för oss, viktigast av allt?

När nu detta är så viktigt enligt Jesus, så bör vi fråga oss: Hur blir och förblir man en levande gren i det sanna vinträdet Kristus? Det talade Jesus om för lärjungarna i vår text, när han påminde dem om att Gud har gjort dem *"rena genom det ord jag har talat till er"*. Orden, som Jesus talar till oss, orden som renar är naturligtvis evangeliet om syndernas förlåtelse. Jesus kom till världen för att rena oss från alla synder i kraft av försoningen på korset. Levande grenar blir vi, när vi blir renade från synden. Och det sker när vi öppnar oss för evangelium och tar emot det i tro. Något annat sätt att bli rensad och renad finns inte.

Det som alltid förstör och proppar igen förbindelsen till Gud är synden. Så var det vid det första stora syndafallet, och så är det än i dag. Jesus talar flera gånger om oss människor som träd: antingen är jag ett gott träd som bär god frukt eller ett dåligt träd som bär dålig frukt. Tyvärr är det så, att vi i oss själva inte är några goda träd, utan dåliga träd som bär dålig frukt. *"Det som är fött av köttet är kött"* (Joh. 3:6), sade Jesus till Nikodemus i dagens evangelietext. Vår syndiga natur gör oss till dåliga träd, icke villiga att bära frukt som behagar Gud. Ja, ett dåligt träd *kan inte* bära god frukt, säger Jesus i Bergspredikan (Matt. 7:18).

Men detta kan Kristus råda bot på. Redan i dopet blev vi inympade i det goda trädet, det sanna vinträdet Kristus. Och så länge vi genom tron har livsförbindelse med detta träd, så länge kanalerna är öppna och fria och växtsaften med Ande, nåd och liv strömmar in i oss, så länge är vi levande grenar i det goda trädet.

”Förbli i mig!” – temat som Jesus så starkt återkommer till gång på gång – sänder detta angelägna bud till oss: Låt ingen synd, ingen olydnad, ingen oärlighet, bitterhet eller misströstan täppa till kanalerna, för då börjar du vissna och bli en torr, död gren, lätt att bryta av och inte duglig till annat än att brännas upp.

”Förbli i mig, så förblir också jag i er.” Vinstocken snålar inte med den livgivande saven, den ransonerar inte, utan är ständigt beredd att ge näring. Det finns ett tryck från stammen ut till grenarna. Men kanalerna måste vara fria. De behöver hållas öppna och rensas från proppar, dvs. från ouppklarade synder av olika slag. Hur sker det? Genom att vi, som vi mycket påtagligt gör i bikten, bekänner våra synder och tar emot förlåtelse eller avlösning från Kristus. Då är vägarna öppna igen, förbindelsen klar och livet strömmar in.

Så och endast så blir och förblir alla kristna levande grenar i det sanna vinträdet Kristus.

Levande grenar i vinträdet bär frukt

”Den som förblir i mig, så som jag förblir i honom, han bär rik frukt, ty utan mig förmår ni ingenting”, fortsätter Jesus.

Han som av nåd förlåter oss våra synder och är vår rättfärdighet inför Gud, han lämnar och släpper oss inte med det. Han vill också att vi skall bli nya och bättre människor. Fast vi fortfarande måste dras med vårt onda kött, vår gamla, lata, tröga och själviska människa, som inte vill ha öppna kanaler till Jesus, utan öppna kanaler till världen med dess begär efter rikedomar och njutningar, så vill Herren ändå låta goda frukter komma ut av oss.

Vad vi ofta inte tänker på är att detta är ett under lika stort som syndernas förlåtelse, ja, på sätt och vis ett större under, eftersom det är dit evangelium ytterst syftar. Det vill förändra oss, göra oss till nya och bättre människor. Den som tror på evangelium om vad Jesus gjort ”för mig”, blir född på nytt till ett liv ”för Gud”. Kristus förlåter oss inte

för att vi skall fortsätta att stå i djävulens och orättfärdighetens tjänst, utan för att vi skall tjäna Gud och, som Paulus säger, *"nu ställa era lemmar i rättfärdighetens tjänst till helgelse"* (Rom. 6:19).

Men vi bör noga observera vad Jesus säger i detta sammanhang: *"utan mig förmår ni ingenting"*.

Detta är ett oerhört viktigt ord, som vi alltid skall tänka på, inte minst nu när vi på nytt går in en serie av trefaldighetssöndagar som vill lära oss helgelse, dvs. att växa och mogna som kristna och bära god frukt. Helgelsen missuppfattas av många som något som vi själva står för som tack för förlåtelsen. Riktigt så är det inte. Visst är tacksamheten över evangelium en drivkraft att göra gott. Men vi skall inte tro att vi klarar av det på egen hand. Vi är även ifråga om den helgelse som alltid följer på tron beroende av den Treenige Guden. Utan Faderns omsorg om oss förmår vi ingenting, utan att ständigt återvända till Jesus och nåden förmår vi ingenting, och utan Andens kraft och hjälp blir det alls ingen helgelse. Aposteln Paulus sammanfattar detta totala beroende av Gud i helgelsen så här: *"Ty Gud är den som verkar i er, både vilja och gärning, för att hans goda vilja skall ske"* (Fil. 2:13).

Här gäller det att inte tänka för litet om Gud. Luther sade en gång: *"Ingen får låta den tron fara, att Gud genom honom vill uträtta storverk."* Det finns många stora och goda frukter som Herren vill att hans grenar skall bära fram. I Gal. 5:22 f. nämns några: *"Andens frukt är kärlek, glädje, frid, tålmod, älskvardhet, godhet, pålitlighet, vänlighet och självbehärskning."* Det rör sig inte om några nya, extraordinära gärningar, utan om sådant som betyder så mycket i det gråa och vanliga vardagslivet. Vi skall också komma ihåg att frukterna inte är något som man plockar själv, håller i handen, beundrar och tänker: Se, vad duktig och god jag är! Nej, frukterna är till för andra, för våra närmaste och för våra medmänniskor. Det är de som skall smaka dem och ha den största glädjen av dem!

Helgelsen spirar ur kärleken, den kärlek som först finns inom den Heliga Treenigheten, där Fadern och Sonen och

Anden älskar och förhårligar varandra. Jesus anknyter i vår text till denna kärlekens urkälla, när han säger: *"Som Fadern har älskat mig, så har jag älskat er."* Den himmelska och gudomliga kärleken går från det sanna vinträdet stam ut till grenarna och blir den goda frukt som andra äter av. På så sätt blir en kristen, som Luther brukade säga, "en Kristus för sin broder".

En frukt som Jesus alldeles särskilt vi se hos oss är att vi bekänner hans namn och bär ut evangeliet till andra. Detta talade han först med sina apostlar om. De skulle genom Andens särskilda kraft bli hans vittnen *"ända till världens ände"* (Apg. 2:8), som vi talade om på Annandag Pingst. Jesus säger även här i Joh. 15 till dem: *"Jag har bestämt om er att ni skall gå ut i världen och bära frukt, en frukt som skall bestå"* (Joh. 15:16). Och så har det blivit. Deras frukt består. Vi har den i det apostoliska ordet. Men också om oss, som inte är apostlar, har han bestämt att vi skall bära frukt som består. Det gör vi genom att öppet och frimodigt bekänna oss till det apostoliska ordet, som skänker oss den stora skatten, Kristi lära och evangelium. Låt oss komma ihåg att evangelium är det enda som hos oss människor kan skapa något gott, något som består när allt annat försvinner. Att föra ut detta evangelium är i sanning att bära god frukt.

Vi skall också lägga märke till att Jesus i detta sammanhang påminner om bönen och dess löften: *"Bed om vad ni vill, och ni skall få det, om ni förblir i mig och mina ord förblir i er."* Också detta att vi ber hör till Andens frukter. Ty Guds Ande är barnskapets och bönens Ande, som manar Guds barn att bedja "Abba, Fader!" och så överlämna sig själva och andra människor i Guds händer. Med bön skall en kristen också utbedja sig nåden att få bära goda frukter, att få växa och framskrida i helgelse och att få vara ett välsignat redskap i Guds hand. Sådan bön hör Gud.

Allt detta talar Jesus inte om som en tung och tråkig börda, utan som en gåva och en förmån, en stor och härlig livsuppgift. Det råder således ingen tvekan om vår

bestämmelse, om vad meningen med våra liv som grenar på stammen är: Vi skall bedja och bära goda frukter.

Varje gren som bär frukt beskärs för att bära mer frukt

”Var gren i mig som inte bär frukt, den skär han bort, och var gren som bär frukt, den beskär han för att den skall bära mer frukt.”

Här talar Jesus om två slags beskärande, ett mycket allvarlig och ett mycket välsignat. Den torra grenen, som inte bär frukt, syftar på den som har förlorat den livgivande förbindelsen med stammen. Det betyder att tron på Jesus har upphört och därmed också viljan och förmågan att bära frukt. Sådana grenars avsaknad av liv är inte alltid uppenbart för ögat, och de kan därför sitta kvar på stammen, dvs. vara med i den yttre kyrkan. Men de är torra. Ofta behöver man bara peta på dem så går de av. De lämnar ofta kyrkan och nattvardsbordet när det börjar kännas motigt och besvärligt. Men en del sitter kvar av gammal vana eller av andra skäl. I den yttre kyrkan finns det således flera torra, döda grenar som vi inte ser. Men Gud ser dem. Om inte förr skall de huggas bort på den yttersta dagen, kastas i elden och brännas upp, alldeles så som man brukar göra med torra kvistar. Må ingen av oss råka ut för en sådan uppstädning.

Det andra och välsignade beskärandet gäller de levande grenarna. Ingen god vingårdsman låter sina vinträd växa hur som helst. Han sköter dem för att de skall bära mer frukt. Dit hör att de måste rensas, tuktas och beskäras.

Detta beskärande handlar om olika sätt som Gud fostrar oss på. Han gör det naturligtvis genom Ordet med dess varningar och förmaningar. Men han gör det också genom livets händelser och prövningar av olika slag som han låter oss gå igenom. Och nog behöver vi fostras, så högmodiga och egensinniga som vi ofta är. När vi börjar bli stora och självsäkra, kan han låta oss falla eller hamna i svår nöd för att vi på nytt skall gripa om den rena nådens evangelium eller på nytt börja stava på ordet: *”utan mig förmår ni ingenting”*.

Gud fostrar oss också genom andra människor som vi möter, odrägliga människor, som inte förstår oss, som bara pratar om sitt, som retar och irriterar oss, hånar vår tro och motarbetar oss. Dessa, som ibland plågar oss till den absoluta bristningsgränsen, använder faktiskt Gud till att fostra oss, beskära oss och rensa oss från det onda inom oss, och i stället låta kärlek, tålamod och mildhet växa fram. Hans beskärande kniv gör ont, mycket ont ibland, men ändå är det ett välsignat beskärande.

”Min Fader är vingårdsmannen”, säger Jesus. Kristi Fader är också de kristnas Fader. Hans fadershand skär inte för hårt och för mycket. Den slinter inte av misstag. Den vet vad den gör. Den beskär kontrollerat och med mycket stor omsorg om grenarna, för att de skall bära mer och bättre frukt. Så fortskrider helgelsen, beskärandet och fruktbarandet, hela livet. Rättfärdiggörelsen sker på ett ögonblick. Helgelsen behöver hela vår livstid. Först när vi dör fullkomnas vi.

Vilken nåd att under sin livstid få vara en levande gren i det sanna vinträdet Kristus. Vår dödsstund är alltid nära, vår tid så kort. Och det finns så många vi kan hjälpa med Guds ord och våra böner, med våra gärningar och pengar, med ett lyssnande öra och ett vänligt ord. För allt detta är vi skapade i Kristus. Amen.

S.B.

[[Lutheranen 2/1998](#)]

Kvinnans dok

[Förra numret](#) av Lutheranen tog bl.a. upp frågan om kvinnan måste ha betäckt huvud i gudstjänsten enligt 1 Kor 11. Någon har undrat vad det finns för belägg för att det på Luthers tid på sina håll ansågs mer passande att kvinnan uppträdde barhuvad. Vårt påstående bygger på vad en av den lutherska kyrkans stora teologer, Martin Chemnitz, skriver i sin kända ”Examen” eller granskning av det tridentinska konciliets mötesbeslut (1545-63). Där säger han i avsnittet om traditioner:

I 1 Kor. 11:4 bjuder Paulus männen att bedja och profetera med obetäckt huvud och kvinnorna att göra det med dok på huvudet. Och detta gör han utifrån ortens och tidens förhållanden. Ty på den tiden och på dessa orter uppträdde män i offentliga sammanhang barhuvade, medan kvinnor, både slavar och fria, hade dok på huvudet, såsom Plutarchos skriver i *Quesitones Romanae*. Och det var ett tecken på auktoritet att tala med huvudet bart, liksom å andra sidan ett betäckt huvud var ett tecken på underordning. I vår tid och på våra orter iakttas den motsatta ordningen. Ty att tala eller lyssna med obetäckt huvud är ett tecken på underordning, att tala med huvudet betäckt är ett tecken på auktoritet.

S.B.

[Lutheranen 2/1998]

Om Luther, påsken och rättfärdiggörelsen

har en del undrat med anledning av vad vi i förra numret skrev om försoning och rättfärdiggörelse (artikeln om Per Jonssons nya översättning av NT). För somliga har det tydligt varit ”en nyhet” att lutherdomen gör skillnad mellan Långfredagens försoning och Påskdagens rättfärdiggörelse och att den senare är själva evangeliet.

Men denna skillnad är väl belagd hos Luther. Hans grundsyn i dessa frågor sammanfattas pregnant i följande ord av honom: ”*Hans (Kristi) uppståndelse från de döda är vår rättfärdiggörelse genom tron allena*” (disputationsteser 1543). Det finns åtskilliga andra liknande uttalanden av Luther. Låt oss se på ett par ställen till.

I Stora Galaterbrevskomentaren (1535) pekar Luther på hur Paulus lyfter fram uppståndelsens evangelium:

Så undslipper honom (Paulus) redan i den första meningen hela denna sak, som det rör sig om i detta brev. Det handlar ju om Kristi uppståndelse, hans, som uppstått för vår rättfärdiggörelses skull, Rom. 4:25. Hans seger är alltså en seger över lagen, synden, vårt kött, världen, djävulen, döden, helvetet och allt ont, och denna seger har han givit oss. --- Ty den från de döda uppväckte Kristus,

deras besegrare, är vår rättfärdighet. Gud vare alltså tack, som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus. Amen.

I Huspostillans påskdagspredikan beskriver Luther Långfredagen och påskdagen under två helt olika bilder. Där säger han bland annat så här:

Ty förr än tre dagar är förgångna visar vår käre Herre Kristus oss en annan bild som är skön, frisk, vänlig och glad. Och detta sker för att vi skall lära oss att med visshet tillägna oss den trösten, att vår synd är genom Kristi död utstruken och dödad, och att vi nu genom hans uppståndelse skall bli rättfärdiga och evigt saliga. Därom säger Paulus: "Kristus utgavs för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull." Rom. 4:25. --- Ty liksom vi i den första bilden på Långfredagen ser, hur vår synd, förbannelse och död ligger på Kristus och gör honom till en eländig och plågad människa, så ser vi på Påskdagen en annan bild, och i den finns där ingen synd, ingen förbannelse, ingen Guds vrede, ingen död, utan endast liv, nåd salighet och rättfärdighet. Med den bilden skall vi upprätta våra hjärtan. Ty den är framställd för oss och given för oss på det att vi må ta emot den så, som om Gud på denna dag uppväckt oss själva med Kristus.

Påskens evangelium förringar inte på något sätt Kristi försoningsverk före påsken som en allt avgörande förutsättning för rättfärdiggörelsen. Ty utan försoning finns ingen förlåtelse. Kristi död är den store översteprästens offer till Gud för våra synder. Uppståndelsen vänder sig däremot till oss och skänker oss syndernas förlåtelse. Skillnaden kan också uttryckas så: på Långfredagen dör Kristus som syndare i vårt ställe, på Påskdagen uppstår han som rättfärdig i vårt ställe. Uppståndelsen är kronan på verket, själva evangeliet, Guds stora gåva av nåd att tas emot genom tron allena. "*Kristus Jesus är den som har dött, ja, än mer: den som har uppstått*" Rom. 8:34 – i sanning en härlig nyhet!

I Lutheranen nr 1/1985 skrev vi om detta i artikeln "Påskens evangelium". Den intresserade kan beställa den från expeditionen.

S.B.

[^]

